

TÁRSADALMI VÁLTOZÁS
és
ÚJ VALLÁSI
MOZGALMAK

BRYAN R. WILSON, PH. D.
NYUGALMAZOTT MUNKATÁRS

OXFORDI EGYETEM
ANGLIA

1995. AUGUSZTUS 2.

TÁRSADALMI VÁLTOZÁS

és

ÚJ VALLÁSI
MOZGALMAK

TÁRSADALMI VÁLTOZÁS ÉS
ÚJ VALLÁSI MOZGALMAK

TARTALOM

I.	A vallási türelmetlenség hagyománya	1
II.	Az „új” mozgalmak által átélt tapasztalatok	2
III.	Jelenkori új vallási mozgalmak	3
IV.	A patológiás esetek befolyása	4
V.	Következetlen vádak	5
VI.	A Szciantológia ellenzése	5
VII.	A társadalmi változás és a vallásos reakciók	7
	A szerzőről	9

TÁRSADALMI VÁLTOZÁS *és* ÚJ VALLÁSI MOZGALMAK

BRYAN R. WILSON, PH. D.
NYUGALMAZOTT MUNKATÁRS
OXFORDI EGYETEM
ANGLIA

1995. AUGUSZTUS 2.

I. A VALLÁSI TÜRELMETLENSÉG HAGYOMÁNYA

A nyugati társadalmak erőteljes és tudatos vallási türelmetlenséget örököltek a korai kereszténységtől. A keresztény elkötelezettség exkluzivista volt. Kinyilvánította magáról, hogy az egyetlen igaz hit, és alkalmasnak tekintette magát arra, hogy az egész emberiség fejet hajtson előtte. Voluntarisztikus hit volt, és azért, hogy megtérítse és magába fogadja az egész emberiséget, már a kezdetektől elkötelezetten folytatta a rendíthetetlen hitelesítést. Ezek az egyedi módon kombinálódó tulajdonságai különböztették meg a korai kereszténységet más, egykorú vallási mozgalmaktól; a judaizmustól, amely etnikai alapokra támaszkodott, és az akkoriban elterjedt misztérium- és császárkultuszoktól, amelyek türelmesek vagy legalábbis közömbösek voltak más vallások irányában. A középkori kereszténység tovább folytatta

az agresszív hiterjesztést a nem keresztény és pogány vallás ellenében, amelynek híveit meg kellett téríteni, de még ennél is szigorúbb elnyomó politikát folytatott a keresztény hit minden szeszélyes vagy eretnek megnyilvánulásával kapcsolatban. Az eretnekséget halállal büntették – ennek gyakorlatát Aquinói Szent Tamás (1225–74) támasztotta alá teológiai szempontból, és az inkvizíció (amelyet 1232-ben alapítottak, és végül Spanyolországban szüntettek meg, de csak 1820-ban) rendületlenül alkalmazta. A reformációval, ha mégoly fokozatosan is, de megfogyatkoztak a vallási türelmetlenség súlyosabb formái, ugyanakkor a kereszténység „deviáns” megnyilvánulásaival szembeni ellenségesség tovább élt még a legliberálisabb és legfejlettebb protestáns országokban is.

II. AZ „ÚJ” MOZGALMAK ÁLTAL ÁTÉLT TAPASZTALATOK

Amikor a reformációt követően a keresztény hit eltérő formái stabil követőkre tettek szert, és mint új vallási mozgalmak léptek színre, csaknem minden esetben szélsőséges türelmetlenséggel találták szembe magukat. A hutteritákat, akik eredetileg Tirolból származtak, ismételt támadások érték, és újra meg újra menekülniük kellett, egyik településről a másikra vándorolva Közép-Európában. A kvékerek Angliában állandó zaklatásnak voltak kitéve a 17. század végén, és sokukat be is börtönözték a hitük miatt. A korai metodistákat a 18. században gyakran zaklatták, és több kápolnájukat le is égették. Nemritkán maguk a helyi rendfenntartók és előljárók is részt vettek az ilyen zaklatásokban, feltűzelték a csőcseléket, és inkább bűnösneként kezelték ezeket a törvénytisztelő, vallásos embereket, nem áldozatként. A 19. század végi Angliában az Üdvhadsereg korai hívei hasonló ellenségeskedésektől szenvedtek. Egyetlen év alatt több mint hatszáz „katonájukat” bántalmazták a „csavargók”, akikről az Üdvhadsereg tagjai úgy gondolták, hogy a befolyásos söripar bujtotta fel őket. Másrészt néhány év leforgása alatt az Üdvhadsereg tagjai közül ehhez hasonló számban kerültek börtönbe olyan kétes és talán alaptalan vádak miatt, mint az országút eltorlaszolója. Svájcban az 1890-es években megtevesztés és pénzügyi kizsákmányolás miatt fogták perbe őket, hasonló vádak alapján, mint amelyeket a század során korábban Skandináviában támasztottak mormon misszionáriusokkal szemben.

A 20. század elején egyes új vallások ellenzése különböző formákban fejeződött ki: a keresztény tudományt keményen elítélték mind az állítólagos szellemi gyógyításaikért, mind pedig az anyag valóságának tagadásáért, de a rosszallás jórészt megmaradt az irodalom szintjén, Mark Twain szatírjától a neves történész, H. A. L. Fisher súlyos támadásain át papok és orvosok egész könyvtárra való ellenséges kommentárjaiig, illetve enyhébb formában a gúnyiratokig, karikatúrákig és szatirikus regényekig. Jehova tanúinak ellenzése, akikre még a 20. század első felében is új mozgalomként tekintettek, gyakran mutatkozott meg tettelegességben.

Az Egyesült Államokban tömeges erőszak célpontjává váltak a II. világháború idején, és voltak olyanok, akiket leöntöttek kátránnyal, és tollba hempergettek. Üldözték őket, amiért nem voltak hajlandók tisztelegni a zászló előtt, és elénekelni a nemzeti himnuszt – nemcsak az Egyesült Államokban, hanem olyan országokban is, mint Malawi –, és a katonai szolgálat lelkiismereti alapon való megtagadása miatt még a közelmúlt évtizedeiben is bíróság elé kerültek Franciaországban, Spanyolországban és Görögországban. Québecben az 1940-es és 1950-es években a kormány jogi képviselői a legkülönbélebb állítólagos törvénysértések miatt folytattak szakadatlan vizsgálatot ez ellen az általában törvénytisztelő szekta ellen. Számos hasonló példával állhatnánk elő – ezek csak illusztrációul szolgálnak a folytatódó vallási türelmetlenségre és az újonnan felbukkanó vallási szervezetekkel és a vallásgyakorlatra vonatkozó újszerű elképzelésekkel szemben újra és újra megjelenő ellenállásra.

Az összes ilyen esetben az a közös, hogy ezek az igazságtalanul támadott szekták a maguk idejében mind viszonylag új, kisebbségi vallási mozgalmak voltak. Mivel el mertek térni az elismert vallás egyik vagy másik előírásától, vagy úgy döntöttek, hogy fenntartják az istenségre, a megváltásra és a vallási imádatra vonatkozó saját elképzeléseiket, vagy mivel ellenszegültek az egykorú világi társadalom normáinak, bizalmatlanság tárgyává váltak, és társadalmi széthullást okozónak tekintették őket.

III. JELENKORI ÚJ VALLÁSI MOZGALMAK

Ahogy múlik az idő, az egykor új vallási mozgalmak rendszerint egyre nagyobb társadalmi elfogadottságra tesznek szert. Azok a szekták és mozgalmak, amelyek száz éve vagy még régebben újak voltak – a hetednapi adventisták, a mormonok, Jehova tanúi és mások –, ismerőssé és lényegében megtűrtté váltak. Bár még gyakran éri őket méltatlanság a társadalom részéről, egyre inkább megengedik nekik, hogy a maguk módján működjenek. De a megkülönböztetés és az ellenállás folytatódik, és – mint korábban – újonnan felbukkanó vallási szervezetekre irányul. Az elmúlt öt évtizedben drámaian megnőtt az új vallások száma a nyugati társadalmakban. Némelyik a főbb keleti vallások változataiból alakult ki; mások különféle vallási tradíciók elemeinek eklektikus újraértékeléséből jöttek létre. Megint mások a bennszülött népi vallásokból merítenek, vagy azt vallják, hogy ők az ősi pogányság modern megfogalmazásai. Megint mások pedig mintha a természettudományban, a kommunikációs technológiában és a különféle formájú mentális terápiákban tett előrelépésekre adott spirituális válaszok lennének. Sokuk arra törekszik, hogy felébredje és felszabadítsa az emberi teljesítőképességet, és hogy ápolja a spirituális dimenziót a modern társadalomban élő ember egyre inkább elvilágiasodó tapasztalataival szemben. Az e területtel foglalkozó tudósok egyöntetűen hangsúlyozzák ezeknek az új mozgalmaknak a sokféleségét, mivel

legtöbbször csak annyi a közös, hogy nagyjából ugyanakkor bukkantak fel. Viszont látható egy olyan tendencia – amely érzékelhető a médiában és a közéleti szereplők ilyen témájú megnyilvánulásában –, hogy minden új vallási mozgalmat egy kalap alá vesznek, mintha megfelelne egy bizonyos sztereotípiának. Elég nyilvánvaló, hogy már maga ez a hajlam kedvezőtlenül befolyásolja az új vallásokkal szembeni tisztességes bánásmódot. Amikor – joggal vagy jogtalanul – egy mozgalmat nyíltan megvádolnak olyan tettekkel vagy viselkedéssel, amelyek a közjóval ellentétesek, ez az állítás könnyen átvetül minden ilyen mozgalomra, amelyek mindegyikének konkrét álláspontjával és tevékenységeivel viszont a nagyközönség nincs teljesen tisztában. Mivel ezek a mozgalmak kevésbé ismertek, könnyen tapadhatnak a nevükhöz félreértések, híresztelések, mítoszok és rágalmak. Maga a média alapvetően úgy működik, hogy ha egyszer tettek egy állítást, az gyakran továbbterjed, ahogy az újságírók, akik gyakran támaszkodnak korábbi médiabeszámolókra, akár hitelesek, akár nem, megismételnék egy ismerős történetet, és így előidéznek azt, amit a szociológusok úgy neveztek el, hogy „negatív összefoglaló események”.

IV. A PATOLÓGIÁS ESETEK BEFOLYÁSA

Néhány drámai és összességében atípusos esemény fokozta az új vallások iránti ellenséges reakciók teremtését. Akár a Charles Manson családról legyen szó, amely háttorzongató gyilkosságokat követett el Kaliforniában, akár a Symbionese Felszabadítási Hadseregéről, amely terrortevékenységeket hajtott végre, kétséges, hogy bármilyen értelemben vallási mozgalmaknak lehetne ezeket tekinteni, bár a média előszeretettel írta le így őket. Jim Jones, az 1978-as jonestowni (Guyana) tragédia központi figurája, felszentelt lelkész volt – de a Krisztus tanítványai nevű elismert felekezeté, nem pedig egy új vallási mozgalomé. Az 1993-as wacói mézárulás, a Naptemplom Rendjén belüli 1994-es események Kanadában és Svájcban, valamint az Aum Sinrikjo 1995-ös halálos gáztámadásai Japánban – mind-mind új vallásokkal kapcsolatos patológias jelenségek, de csak bizonyos mozgalmaknál merültek fel, nem általában véve az új vallásoknál. Az ilyen események szerencsére ritkák, és megfelelő szemszögből kell vizsgálni őket: tekintve, hogy a fejlett ipari társadalmakban (a nyugati országokban és Japánban) szó szerint több ezer új vallás működik, az ehhez hasonló bizarr eseményeket rendkívül kivételesnek kell tekinteni. Mégis, mivel ezek a tragédiák mély nyomokat hagytak a köztudatban, és mivel – nem mindig igazán jogosan – új vallási szervezeteknek tulajdonították őket, ez hajlamos méltatlanul befeketíteni az összes ilyen mozgalomról kialakított képet. A tény mégis az, hogy a legtöbb új vallási csoportosulás a hívei számára erkölcsi, társadalmi és szellemi támogatást nyújtó ártalmatlan közegként működik, nagyon eltérően az új vallási csoportok kapcsán keltett erkölcsi pánikban érzékeltetett képektől.

V. KÖVETKEZETLEN VÁDAK

Amellett, hogy az a pusztán tény ellenségességet vált ki, hogy egy adott vallás „új” (azokban a társadalmakban, ahol túlsúlyban van az az általános feltételezés, hogy egy vallás szükségszerűen „rég”i”), a különféle jelenkori vallások mindegyike támadható valamilyen jellegzetes tulajdonsága miatt. Az ilyen vádak a teljes következetlenségig szerteágazók lehetnek. Így aztán, miközben bizonyos új vallásokat, amelyek arra biztatják tagjaikat, hogy vegyenek részt a hétköznapi élet jellemző tevékenységeiben, azért kritizálnak, mert állítólag „beszivárognak” a főbb szociális intézményekbe és vállalkozásokba, más csoportokat, amelyek kommunitarizmust gyakorolnak, elkülönült közösségi életmódjuk miatt ítélik el, és mert az embereket kiemelik a főáramú társadalomból. Némelyiket hedonista orientációja miatt bírálják, és azért, mert engedékenyen ítéli meg a szexualitást és a droghasználatot; mások nem kevésbé ellenséges kritikát kapnak amiatt, hogy a fiatalokat rendkívül aszketikus életvitelre ösztönzik. Egy olyan korban, amikor társadalmi erők széles választéka segíti elő a modern család felbomlását, gyakran az új vallásokat nevezik ki bűnbaknak azzal a váddal, hogy „szétszakítják a családokat”. Az új mozgalmakat valószínűleg ugyanolyan megalapozatlanul illetik ilyen vádakkal, ahogy a szerzetesrendi mozgalmakat is alaptalanul vádolták ilyesmivel korábbi évszázadok során.

VI. A SZCIENTOLÓGIA ELLENZÉSE

Többféle eltérő aggodalom váltja ki a Szciantológia ellenzését, beleértve azokat is, amelyek általában véve az új vallásokkal kapcsolatban rendszerint felbukkannak.

Először is, a Szciantológia gyanút kelthet azzal a kijelentésével, hogy racionális eljárásmodok alkalmazásával tesz szert spirituális bölcsességre. A hagyományos vallás elkötelezett hívei általában úgy tekintenek a vallásos értékekre, hogy azok túlmutatnak a racionalitás birodalmán, és esetleg megütözköznek azon az elképzelésen, hogy vallási igazságok vagy szellemi előnyök érhetők el technikai eszközökkel – olyan eszközökkel, amelyek különböznek a vallási imádatról és az erkölcsösségről alkotott saját megszentelt elképzeléseiktől. A racionális eljárások és a módszeres tanulás inkább a tudományra, a technológiára és a gazdaságtanra jellemző, nem pedig az ősi vallási igazság vagy szellemi tapasztalat felfedezésére. Mivel a Szciantológiában összekapcsolódnak a szellemi célok és a racionális, technikai (sőt technológiai) módszerek, az elismert vallások követői hajlamosak elítélni mint nem „igazi” vallást. Gyanúsnak tekintik, mert ősi formulák helyett inkább modern ismereteket alkalmaz, minimálisra csökkenti vagy teljesen elhagyja az olyan szokványos vallási fogalmakat, mint a szentség és a rituálé, és pragmatikus orientációt tesz magáévá vallási célok elérése érdekében. Figyelmen kívül hagyva, hogy vallási adományozásra és hozzájárulásra minden vallási szervezetnek szüksége van, azt, hogy a

Szcientológiában a hívőknek fizetniük kell az oktatásuk költségeit, úgy tekintik, hogy túlságosan kereskedelmi és üzleties, túl közvetlenül a szolgáltatásra befizetett pénz körül forog ahhoz, hogy valláshoz méltó legyen. Így aztán a Szcientológia gazdasági felépítését kizsákmányolónak állították be, így kizárva ezt a mozgalmat a vallások köréből. Mindazonáltal azok, akik ilyen kifogásokat hangoztatnak, megfélemeznek arról, hogy a történelmi egyházak kivétel nélkül kénytelenek pénzügyi követelésekkel fellépni a hívők felé – lásd például a miseadományt a katolikus egyházban, a hivatalos megállapodásokat egyes protestáns felekezetekben, illetve a főbb egyházak által a múltban szedett egyházi tizedet, amely sok keresztény szektában ma is kötelező. Ezek a pénzügyi követelések csak azért tűnnek másnak, mert a fizetési eljárásokat a gyakran ősi szokással igazolják, vagy bibliai paranccsal szentesítik. A Szcientológia Egyház gazdasági felépítésének kritikusai figyelmen kívül hagyják az alapvető funkcionális hasonlóságot a hagyományos vallások gazdasági eljárásmodjaival, egyszerűen azért, mert eltérő a forma, és mert ez utóbbiak általában az ősi gyökerek és a szentség köntösébe vannak burkolva.

Másodsorban, a Szcientológia terápiás hasznot ígér azáltal, hogy az egyéneket felszabadítja a múlt traumatikus tapasztalatainak hatása alól. Ez az ígélet a pszichiátriai gyógyászat konvencionális gyakorlóinak számára kihívásnak tűnhet egyrészt a praxisuk elméleti feltételezéseivel, de főleg az általuk alkalmazott technikákkal szemben. Tehát két olyan szakmai csoport van, a papság és a pszichiáterek, amelyekről elmondható, hogy önös érdekeik fűződnek ezekhez az ügyekhez, így valószínű, hogy ösztönzik a Szcientológia elleni tiltakozást, és mindkettőnek van egy szakemberekből álló szélesebb vevőköre (például tanárok és orvosok) és egy még szélesebb laikus közönsége, akikre hatással lehetnek.

Harmadszor, azok közül, akik elkezdnek Szcientológiával foglalkozni, néhányan eldöntik, hogy további képzésre mennek, hogy kvalifikált Szcientológia-auditorrá váljanak, feladva a konvencionálisabb karrierlehetőségeket. Azok a szülők, rokonok és barátok, akik nem rendelkeznek elég információval a Szcientológiáról, aggodalommal fogadhatnak egy ilyen döntést. Ha egy ilyen vallási döntést a családtagoktól és a barátoktól való elidegenedés követ, ahogy néha megtörténik, ez további olajat önt a tűzre azoknál, akik ellenzik ezt az új vallást – a szemükben ez „egy családokat szétbomlasztó szekta” lesz.

Negyedszer, a Szcientológia kulturális etikájának egy általánosabb és ritkábban látható oldala további ellenzést válthat ki. A tradicionális kereszténység egy általánosan aszkéta világszemléletet örököl, amely jóval túlmutat a templomok, illetve a gyülekezeteik körén: ezek olyan feltételezések az igaz vallás alapvető jellegével kapcsolatban, miszerint a vallásnak ünnepélyesnek kell lennie, aszkéta etikát kell támogatnia, és el kell köteleznie magát az e világi kényelem feláldozása mellett a túlvilági jutalomra való felkészülés érdekében. Igyekezete

arra irányult, hogy elültesse az emberben azt az érzést, hogy veleszületetten bűnös, és hogy képtelen önerőből elérni a megváltást. Ehelyett az volt előírva az embereknek, hogy kizárólag egy megváltó istenre bízzák magukat. A Szciantológia Egyház ezzel ellentétben fenntartja, hogy a szellemi előnyök elérhetőek a jelen életben is. Kijelenti, hogy minden egyén eredendően jó, és azt tanítja, hogy mindenkinek felelősséget kell vállalnia saját életéért és tetteiért. Az egyházak szemében egy olyan vallás, amely elutasítja az emberiség veleszületett bűnösségét, már önmagában is megütközést kelt, és ezt csak fokozza az, hogy a Szciantológia által gyakorolt etika sokkal közelebb áll a 20. század végi világi nyugati társadalmak szellemiségéhez, egy permisszív hedonisztikus szellemiséghez, amely az emberi boldogságot hangsúlyozza, és a teljes potenciáljuk kihasználására bátorítja az embereket. Sok nemvallásos ember, aki elfogadja a világi hedonisztikus szemléletet, nem kész vallásként elfogadni egy olyan doktrínát, amely elhagyja az emberiség bűnösségének ünnepélyes elítélését, és bár esetleg kevésbé fogadja el tudatosan a hagyományos keresztény álláspontot, mégis ellenez egy olyan vallást, amely ezekben az alapvető kérdésekben eltér tőle. Így mivel egyesek még nem állnak rá készen, hogy búcsút mondjanak a tradicionális világszemléletnek, mások pedig úgy vélik, hogy ők maguk ugyan nem vallják magukénak ezt az etikát, a vallásnak viszont ez kötelessége, a nagyközönség igen eltérő rétegei közelednek egymáshoz abban, hogy ellenzik a Szciantológiát mint új vallást.

VII. A TÁRSADALMI VÁLTOZÁS ÉS A VALLÁSOS REAKCIÓK

Az elfogadott vallások általános jellemzője, hogy hangsúlyozzák ősi gyökereiket. Ez szorosan kapcsolódik ahhoz a meggyőződéshez, hogy vannak állandó érvényű tények, időtlen igazságok, és ahhoz a homályos, ám erőteljes elképzeléshez, hogy a hiteles bölcsesség valamiféle meghatározatlan ősi múltból származik. Ugyanakkor széles körben érzékelik annak kíméletlenségét a társadalmi élet számos területén, hogy visszafordíthatatlan változások zajlanak. Amikor a gazdaság és az ipar ennyire gyorsan és érzékelhetően változik, amikor a társadalmi struktúra állandó readaptációs folyamatai láthatók, amikor a főbb társadalmi intézmények – az államigazgatás, a törvényhozás, az oktatás, a szabadidő, sőt a család – állandó öntudatlan alkalmazkodáson és tudatos megújulásra irányuló programokon esnek át, igen különös lenne, ha a vallási elképzelésekben és szervezetekben nem mennének végbe hasonló változások és innovációs folyamatok. És ez be is következik, az ősi gyökerek és a tradíció előnyben részesítésének dacára. Mégis annyira szilárdan tartja magát az a feltevés, hogy a vallás legyen olyan – a liturgia szóhasználatával –, „miképpen kezdetben, most és mindörökké”, hogy más társadalmi intézmények képviselőinek nehézséget jelent megbarátkozniuk az új vallások elképzelésével, illetve azokkal az innovatív eljárásokkal, amelyeket e vallások hirdetnek. A jogászok idejétmúlt definíciókkal dolgoznak, amelyeket a távoli múltba visszanyúló esetjog határoz meg, tehát annak jog szerinti elképzelése, hogy mi tesz egy vallást vallássá, zűrzavaros és elavult.

A politikusok – akik érzékenyek a nagyközönség nyugtalanságára, amikor valamilyen okból a tömegmédiá új vallásokat támad – készségesen elevenítik fel a vallás természetéről alkotott hagyományos és jól bevált hipotéziseket. Az újságírók igyekeznek hasznukra fordítani ezeket a széles körben elterjedt tradicionális elképzeléseket, amikor időnként vallási kérdéseket szélesebb nyilvánosságot foglalkoztató szintre lehet emelni. Maga a vallás intézménye a saját vallásos tevékenységeik „korszerűsítésére” tett minden igyekezetük ellenére általában véve gyanakvással szemlél minden innovatív fejlesztést, amely az egyházak berkein kívül történik. Egy sebesen változó világban, amelyben a társadalmi intézmények mind átalakulásban vannak, egyedül a vallásnak tulajdonítanak folytonos és elméletileg nem változó szerepet, feladatot és formát. A bizonyítékok mégis azt mutatják, hogy jelentős számú ember keres és talál új vallásgyakorlati mintákat és új elképzeléseket a vallási igazságról, hogy új spirituális kalandokba vágnak bele, és új típusú vallási szervezetekben vesznek részt. Bár a közvéleményt formáló és befolyást kifejtő főbb szereplők közül többen még mindig ragaszkodnak a vallás régi sztereotípiájához, az új vallási mozgalmakkal szembeni – főként újdonságuk miatti – ellenállás felér a társadalmi és vallási evolúcióval szembeni ellenállással.

BRYAN RONALD WILSON

1995. augusztus 2.

Oxford, Anglia

A SZERZŐRŐL

Bryan Ronald Wilson a szociológia címzetes docense az Oxfordi Egyetemen. 1963-tól 1993-ig az All Souls College munkatársa volt, majd 1993-ban nyugalmazott munkatárssá választották.

Több mint negyven éven át kutatta a kisebbségi vallási mozgalmakat Nagy-Britanniában és a tengerentúlon (többek között az Egyesült Államokban, Ghánában, Kenyában, Belgiumban, Japánban). Tevékenysége részeként elolvasta e mozgalmak kiadványait, és ahol lehetséges volt, személyesen érintkezett a tagjaikkal a találkozóiikon, szertartásaik során és otthonukban. Emellett más tudósok munkáit is figyelemmel kísérte, és kritikailag véleményezte.

A Londoni Egyetemen B. Sc. (Econ), illetve Ph. D. fokozatot, az Oxfordi Egyetemen pedig M. A. fokozatot szerzett. Kiadott munkáit 1984-ben az Oxfordi Egyetem a díszdoktori cím (D. Litt.) adományozásával ismerte el. 1992-ben a belga Leuveni Katolikus Egyetem tiszteletbeli doktorrá avatta. 1994-ben a Brit Akadémia tagjává választották.

Élete során a következő további tisztségeket töltötte be:

A Commonwealth Fund munkatársa (Harkness Alapítvány), Kaliforniai Egyetem, Berkeley, Egyesült Államok, 1957–58

Meghívott professzor, Ghánai Egyetem, 1964

Az American Council of Learned Societies munkatársa, Kaliforniai Egyetem, Berkeley, Egyesült Államok, 1966–67

Vallásszociológiai kutatási tanácsadó, Padovai Egyetem, Olaszország, 1968–72

A Japán Társaság meghívott munkatársa, 1975

Meghívott professzor, Leuveni Katolikus Egyetem, Belgium, 1976; 1982; 1986; 1993

Meghívott professzor, Torontói Egyetem, Kanada, 1978

Meghívott vallásszociológia-professzor és vallástudományi tanácsadó, Mahidol Egyetem, Bangkok, Thaiföld, 1980–81

Meghívott munkatárs, Ormond College, Melbourne-i Egyetem, Ausztrália, 1981

Meghívott professzor, Queenslandi Egyetem, Ausztrália, 1986

Kitüntetett meghívott professzor, Kaliforniai Egyetem, Santa Barbara, Kalifornia, Egyesült Államok, 1987

1971-től 1975-ig a *Conférence Internationale de Sociologie Religieuse* (a vallásszociológia világméretű szervezete) elnöke volt; 1991-ben a szervezet (amelynek mai neve: *Société Internationale de Sociologie des Religions*) tiszteletbeli elnökévé választották

A *Society for the Scientific Study of Religion* tanácsának tagja (Egyesült Államok) 1977–79

Több éven keresztül a *Journal for the Scientific Study of Religion* európai főszerkesztő-helyettese

Hat éven keresztül az *Annual Review of the Social Science of Religion* társszerkesztője

Számos előadást tartott a kisebbségi vallási mozgalmakról Nagy-Britanniában, Ausztráliában, Belgiumban, Kanadában, Japánban, továbbá az Egyesült Államokban, és néhány alkalommal Németországban, Finnországban, Franciaországban, Hollandiában, Norvégiában és Svédországban.

Igazságügyi szakértőként meghívták szektákkal kapcsolatos bírósági tárgyalásokra Nagy-Britanniában, Hollandiában, Új-Zélandon és Dél-Afrikában, továbbá többször szolgáltatott bizonyítékot eskü alatt bíróságoknak Ausztráliában és Franciaországban. Felkérték írásos szakértői javaslat benyújtására vallási mozgalmakkal kapcsolatban a Parlament alsóházának belügyi bizottsága részére.

Egyéb munkái mellett kilenc könyvet adott ki, amelyeket részben vagy teljesen a kisebbségi vallási mozgalmaknak szentelt:

Sects and Society: the Sociology of Three Religious Groups in Britain, London: Heinemann and Berkeley, University of California Press, 1961; újranyomás: Westport, Conn., Egyesült Államok, Greenwood Press, 1978

Patterns of Sectarianism (ed.) London; Heinemann, 1967

Religious Sects, London: Weidenfeld and Nicholson; New York: McGraw Hill, 1970 (fordításban megjelent franciául, németül, spanyolul, svédül és japánul)

Magic and the Millennium, London: Heinemann, és New York: Harper and Row, 1973

Contemporary Transformations of Religion, London: Oxford University Press, 1976 (fordításban megjelent olaszul és japánul)

The Social Impact of the New Religious Movements (ed.) New York: Rose of Sharon Press, 1981

Religion in Sociological Perspective, Oxford: Clarendon Press, 1982 (fordításban megjelent olaszul; japán fordítás előkészületben)

The Social Dimensions of Sectarianism, Oxford: Clarendon Press, 1990

A Time to Chant: the Soka Gakkai Buddhists in Britain, [with K. Dobbelaere] Oxford: Clarendon Press, 1994 (japán fordítás előkészületben)

Emellett a kisebbségi vallási mozgalmak témájában közreműködött több mint 25 cikkben, szerkesztett munkákban és tudományos folyóiratokban Nagy-Britanniában, az Egyesült Államokban, Franciaországban, Belgiumban, Hollandiában és Japánban, valamint az *Encyclopaedia Britannica*, az *Encyclopedia of Social Sciences* és az *Encyclopedia of Religion* szerkesztésében, jelenleg pedig az *Enciclopedia Italiana* című kiadványba készít cikket.

